

La llarga caminada

Article publicat per Ramon Homs al Butlletó,
revista de l'Agrupació d'Antics Alumnes de Bell-lloc del Pla (Girona)

El primer que es pot dir de *La llarga caminada* és que no és un llibre qualsevol. Això tampoc és dir molt, perquè cap llibre és un llibre qualsevol. És aquell llibre, i punt. Potser seria més correcte parlar d'un llibre que, un cop llegit, no deixa indiferent. Aquesta tampoc és la millor de les expressions possibles, perquè cap llibre deixa indiferent. Si es llegeix, crea una opinió. Qualsevol llibre pot agradar molt, o una mica, o no gaire. O gens. Fins i tot pot repugnar. Penso que *La llarga caminada* és dels que agraden molt, tant per l'experiència pròpia com per la de les persones conegudes que han llegit el llibre. Però, és clar, potser hi ha a qui no ha agradat gaire el llibre, o gens. Això dels gustos, ja se sap... Així, doncs, què podem dir de l'obra de Slavomir Rawicz per a definir-la d'una manera més objectiva? Potser la qualitat més destacada o pròpia de *La llarga caminada* és que pertany a aquell club selecte de llibres que impressionen al lector. És un d'aquells escrits que marquen, que fan que el lector ja no sigui el mateix després d'acabar el llibre. Com en una tragèdia grega, es produeix una catarsi que ens transforma. La nostra visió del món, de l'home, dels seus límits físics i morals, s'engrandeix fins a extrems insospitats.

Aquesta afirmació pot semblar exagerada i caldrà justificar-la. M'agradaria fer-ho començant pel títol. Mirat fredament, també es tracta d'un títol exagerat: *La llarga caminada*. La traducció al català és força literal, perquè titulant-se *The long walk* en anglès el traductor es poc sospitós de no haver encertat el sentit original. Fixem-nos-hi bé: *La llarga caminada*. Només tres paraules: *la, llarga, caminada*. Un cop llegit el llibre, veurem que són molt encertades. Perquè no es tracta d'*una*, o d'*aquella*, o d'*una altra* caminada. És *la* caminada, la veritable i autèntica caminada, l'única que realment mereix aquest nom. I realment és *llarga*. Molt *llarga*. L'autor emprengué una travessa de 7.000 quilòmetres. Aquesta distància és força respectable. En avió es tracta d'un viatge més aviat llarg. En cotxe, o en tren, o en autobús, seria una travessia interminable. Però a peu, que és com ho van fer! Certament, és *La llarga caminada!*

La nostra admiració va en augment quan anem descobrint els motius d'una gesta tan impressionant. Slavomir Rawicz, el 19 de novembre de 1939, era un soldat de l'exercit polonès. Després de la segona guerra mundial, amb els russos ocupant Polònia, el jove oficial de cavalleria va ser detingut pels invasors per presumptes tasques d'espionatge. Aquell 19 de novembre va començar un veritable calvari per al jove Rawicz. Primer, detingut a Polònia i sotmès a tortures inhumanes per a que confessés uns delictes que no havia comès. Després, per tossut en la defensa de la seva innocència, va ser deportat a Moscou, a la temible presó del KGB: la Lubianka. Allà, noves tortures, noves humiliacions. I, finalment, la condemna: 25 anys de treballs forçats a Sibèria.

Només aquesta primera part ja justifica la lectura del llibre, que mostra amb increïble cruïa les atrocitats de la Rússia estalinista. També ens permet veure de quina pasta està fet l'autor, que amb una objectivitat sorprenent narra la seva resistència al tracte inhumà al que va ser sotmès. Potser hem vist o llegit experiències similars, que ens poden fer pensar que aquest és un llibre més sobre el tema. Però això, a *La llarga caminada*, és només una introducció. Un cop dictada la sentència, traslladen a Rawicz i altres centenars de presos cap a Sibèria. Primer, en tren, en vagons de bestiar. De nit i lluny de

les poblacions, perquè el poble rus no pugui sospitar el què passa. Després, quan el recorregut del tren ja no serveix, caminant. Uns 2.000 quilòmetres a peu per l'estepa siberiana, encadenats a uns tractors que fan marxar als homes a través de les immenses extensions glaçades. Acampant cada nit a cel obert. Un viatge esfereïdor.

Però resulta que aquesta no és la llarga caminada del títol. Els presoners arriben al seu campament, i les ànsies de llibertat porten a Rawicz i a sis companys més a provar la fugida. Pocs mesos després emprenen la llarga caminada cap a la llibertat. Aquesta és la part central del llibre, que relata els nou mesos que varen passar per travessar Sibèria, Mongòlia, el desert del Gobi, la Xina, el Tibet i l'Himalaia i, finalment, l'Índia. Podria allargar-me en el resum, però penso que la lectura del llibre val més la pena que no pas el que jo pugui dir.

M'agradaria esmentar, això sí, dos aspectes que trobo especialment atractius. Per una banda, la riquesa de les experiències viscudes pel protagonista-autor. De la mà de Rawicz entendrem, d'una manera nova, què és passar fred, passar gana, tenir por, creuar un desert a peu, escalar els cims de l'Himalaia amb poca cosa més que les mans. Mentre anem llegint ens adonem que no es tracta de figuracions literàries, sinó de situacions viscudes. Això ens pot ajudar a posar en el seu lloc algunes de les nostres "carències" i "necessitats", ja siguin personals o de la societat en què vivim. Tot narrat amb un bon ritme, amb unes descripcions brillants i colpidores, que es noten viscudes. És probable que sentim en la pròpia pell les sensacions del narrador, i que ens imaginem amb tota la seva immensitat i bellesa els paratges que recorre en la fugida amb els seus companys.

L'altre aspecte, per a mi el més enriquidor d'aquest llibre autobiogràfic, és la visió de l'home que aporta l'autor. A *La llarga caminada* els únics números són els dels quilòmetres recorreguts a peu. Cap dels homes que hi apareixen és un número. Tots són persones: els presos que comparteixen les desgràcies de Rawicz, els guàrdies que el vigilen o que el torturen, els diferents personatges que van trobant en el seu llarg periple... Molts d'ells es faran estimar. En tots Rawicz sap veure-hi la llum de la dignitat humana. Fins i tot en els més cruels i salvatges la seva actitud queda reflectida com una traïció a la condició de persona. Especialment entranyables resulten la dona del oficial del camp de concentració, o els pastors i nòmades de Mongòlia i l'Himalaia, per no dir-ne molts d'altres que el lector descobrirà amb gust.

Em sembla que és aquest el secret de *La llarga caminada*. Que un llibre tan dur pugui ser, alhora, tan positiu. La llibertat i la dignitat de l'home passen per sobre de tots els obstacles i acaben triomfant. Potser ho passarem malament a l'hora de llegir-lo, patirem amb els personatges, ens enterbolirà els ulls la visita de la mort. Però la lectura haurà pagat la pena. Potser, com en una tragèdia grega, veurem algunes coses d'una altra manera.

Slavomir RAWICZ, *La llarga caminada*, Símbol, Barcelona, 2001.